

כז. טלפון נייד המשמש בימות החול גם כשעון מעורר, ואירע שהחל לצלצל בשבת מותר לטלטלו כשהצלצול שלו מפריע בחדר, וכדין טלטול לצורך מקומו, וראה הערה מ'.

כח. מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך מקומו אף כאשר יכול לפנות את הכלי ממקומו באופן אחר, כגון על ידי הטיית השולחן עליו מונח הכלי מ'.

טלטול כלי שמלאכתו לאיסור אגב חפץ של היתר

כט. במקום הפסד מרובה מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור אף שלא לצורך גופו ומקומו אם מניח על גביו או בצידו חפץ המותר בטלטול או דבר מאכל וכיוצא^ב ומטלטל את שניהם יחד^{מח}.

כלי חדש שעדיין לא השתמש בו

ל. כלי חדש שעדיין לא השתמש בו, אם צורתו מוכיחה עליו שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, כגון פטיש או מחט, דינו ככלי שמלאכתו לאיסור אף שעדיין לא השתמש בו^{מט}.

אבל כלי שאין צורתו מוכיחה עליו שמלאכתו לאיסור אינו מקבל דין כלי שמלאכתו לאיסור אלא לאחר שהשתמש בו, כגון כוסיות זכוכית [המתאימות לשתיית יין] שקנה וייעד לצורך הדלקת נרות, אין הן מקבלות דין כלי שמלאכתו לאיסור אלא לאחר שהשתמש בהן להדלקה^נ.

כלי שמלאכתו לאיסור שייחדו למלאכת היתר

לא. כלי שמלאכתו לאיסור שייחד אותו לעולם לתשמישי היתר, כגון פטיש

מו. ועיין להלן הערה ס"ה דיש להמנע מלהשתמש בשבת בטלפון נייד כשעון מעורר משום שיש בזה פירצה וזלזול השבת.

מז. חזו"א סמ"ט סק"ח. ואף שבמשנ"ב סי' ש"ח סקנ"ז מביא את הא"ר הכותב דאם הדפוס רפוי בתוך המנעל עדיף לטלטל המנעל ולא את הדפוס, שאני התם שיכול להמנע לגמרי מטלטול הכשמל"א, ודמי להא דאין להשתמש בכשמל"א כשיש לו כלי של היתר, אבל כשצריך לטלטל את הכשמל"א יכול לטלטלו להדיא וא"צ לטלטלו מן הצד.

מח. שעה"צ סי' ש"ח ס"ק כ"ד, וראה להלן הערה ס' בביאור דין זה.

מט. תוס' שבת דף מד: ד"ה לא.

נ. בה"ל סי' רע"ט ס"ו ד"ה נר.

שייחדו לצורך פיצוח אגוזים, דינו מעתה ככלי שמלאכתו להיתר ומותר לטלטלו אף שלא לצורך גופו ומקומו, וראה הערה נא.

כלי שמלאכתו לאיסור שנטלו בהיתר

לב. כלי שמלאכתו לאיסור שנטלו בהיתר כגון לצורך גופו ומקומו, מותר מעתה להוליכו לכל מקום שירצה ואין צריך להניחו מידו עם גמר השימוש בו.^{נב}

נא. כן נראה מפשטות דברי הגמ' דף קכב: לגבי קורנס של אגוזים, וכמבואר שם בתוס' הרא"ש דמייירי בקורנס של נפחים שייחדו לאגוזים. ועיין גם בחזו"א סמ"ג סק"א שכתב כן [ומשמע מריהטת הדברים שדין זה נאמר אף לדין דסבירא לן דכלי שמלאכתו להיתר מותר בטלטול אף מחמה לצל, ולא רק אליבא דרב יהודה דאיירי בגמ' שם]. וכתב החזו"א שצריך לייחדו לעולם ולא סגי לייחדו לזמן, והטעם משום שכבר חל בו דין כשמלא"א וא"א לעוקרו אלא בייחוד לעולם. ומשמע דאפילו לא נשתמש בו עדיין לאגוזים כלל ג"כ שרי כל שייחדו לכך לעולם. ועיי"ש בחזו"א שדן לומר דאפילו לא עקר כלל את ייחודו של הכלי ממלאכת האיסור אלא דעתו להשתמש בו להיתר ולאיסור כאחד, גם בזה מועילה המחשבה להחשיבו מעתה ככלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר. ולכאורה צ"ע מדברי הרמ"א סי' ש"י ס"ז שכתב דכיס המיוחד למעות נשאר מוקצה עד שיקרענו ויסלקנו מיחוד זה, ואמאי לא מהני ייחוד לשימוש של היתר, ובדוחק י"ל דהתם לא איירי כשייחד את הכיס לתשמיש היתר אלא רק החליט בלבו שמעתה לא ישתמש בכיס עוד למעות, וע"ז כתב הרמ"א דא"א לעקור את הייחוד למעות ע"י מחשבה לחוד, אך במקרה שייחד את הכלי באופן חיובי לתשמיש היתר יש לו מעתה דין של כלי שמלאכתו להיתר אמנם דוחק הוא, דבפשטות אם אין דעתו להכניס בו מעות בודאי יכניס בו דברי היתר. ומדברי רע"א ריש סי' ש"ח מבואר שהרמ"א איירי גם באופן שמתכוון להשתמש בכיס לדברי היתר, וכתב דטעמו משום דהתם נעשה מעשה בכיס, שהניח בו מעות, ולא מהניא מחשבה להוציא מידי מעשה. ומשמע שם מדברי רע"א שאין זו סברא פרטית למוקצה מחמת ח"כ אלא לכל דבר שעשה בו מעשה, וא"כ שוב צ"ע מקורנס שייחדו לאגוזים. ולפי סברת החזו"א הנ"ל י"ל דלגבי כשמלא"א א"צ לעקור את ייחודו הקודם של הכלי אלא די ליחדו מעתה גם לאגוזים, וזה מהני גם במחשבה, משא"כ בכיס שהיה בגדר מוקצה מחמת ח"כ שייחדו דוקא למעות, לא מהניא מחשבה להוסיף עוד שימוש, דזה סותר לשימוש הקודם של הכלי שהיה דוקא למעות [וכן מש"כ רע"א גבי חריות התם שימושן לשריפה סותר לשימושן לשיבה ולכן כשמייחדן לשיבה הוי עקירה משימושן הקודם].

נב. סי' ש"ח ס"ג. עי' פמ"ג סי' ש"ח בא"א ס"ק ס' שמבואר ממנו דאם עמד שוב אין יכול להמשיך, ולכן צריך להוליכו בלי הפסק אל המקום בו הוא רוצה להניחו, אמנם המשנ"ב לא הביא דין זה. וע"ע גר"ז סי' ש"א בקו"א ס"ק י' שכתב דמסתבר שלא התירו חכמים להוליכו כל היום בלי גבול, אלא ודאי לא התירו אלא לטלטלו לכל מקום שירצה, אך

כלי שמלאכתו לאיסור שנטלו בטעות

לג. כלי שמלאכתו לאיסור שנטלו בטעות, שלא לצורך גופו ומקומו, נחלקו בו הפוסקים, יש אומרים דמותר לטלטלו למקום שירצה, וכמבואר בסעיף הקודם^{נג}, ויש אומרים דכיון שנטלו באיסור צריך להניחו מיד מידיו^{נד}.

דוגמאות שונות של כלי שמלאכתו לאיסור

טלטול תפילין

לד. ^{אוצר החכמה} בענין טלטול תפילין נחלקו הפוסקים, יש שכתבו שדינן ככלי שמלאכתו לאיסור הואיל ואסור להניחם בשבת וביום טוב, ואין היתר לטלטלן אלא

אם עמד לפוש הרי זה אסור, וגם דברים אלו לא הובאו במשנ"ב. ולכאורה משמע מסתימת הראשונים והפוסקים שלא נאמרו הגבלות מעין אלו בהיתר זה של טלטול כשמל"א, אמנם מסתבר שאסור לילך כשהכלי בידו הליכה שאינה נצרכת ולא ישהה שהייה מרובה שאינה לצורך הולכת הכלי, וכע"ז כתב מו"ר הגר"ש אויערבאך שליט"א דנראה דעכ"פ בעמד לפוש ועדיין דעתו להמשיך בטלטול הו"ל כעסוק כל הזמן בטלטול ^{אוצר החכמה} החפץ [דרך במלאכת הוצאה חשיב הנחה], רק מסתבר שלא יתעכב כלל לעמוד עם החפץ לדבר עם אדם אחר וכיוצ"ב [אם לא דמוכרח הכרח גמור לכך].

ולענין העברת כלי זה מיד ליד עיין בספר תוספות שבת בפתיחה לסי' ש"ח שאסר זאת, ובספר תורת שבת סי' ש"ח סק"ד כתב שדברים אלה דחויים, דלא משמע כן כלל מסתימת הפוסקים, ועיין לשון הפמ"ג סי' תמ"ו במ"ז סק"ב "ואפשר דשרי להעבירו מיד ליד" ומשמע שנוטה להתיר זאת. וראה עוד בהמשך שדעת הא"ר דאפילו לאדם אחר מותר להעבירו כשאינו יכול להוליכו בעצמו, ולדבריו כ"ש שמותר להעבירו מיד ליד.

ולענין העברת הכלי לאדם אחר עיין א"ר סי' של"א שהתיר זאת לענין מוהל הצריך לעשות פריעה וצריך לסלק הסכין מידו, וכתב הא"ר למוסרו לאדם אחר והוא יוליכנו למקום שירצה, והובאו הדברים במשנ"ב סי' ש"י סק"ט, אמנם משמע שלא התירו זאת אלא בשעת הדחק כשאינו יכול להוליכו בעצמו, וע"ע א"ר סוס"י תמ"ו. ולכאורה צ"ע לדעת הא"ר שמותר להעבירו לאדם אחר א"כ למה לא הותר בדף קמא: ליטול ילד שיש בידו מוקצה אלא אם יש לו געגועין על אביו, והרי אפילו ליטול מידו את המוקצה יש להתיר כ"ש להגביהו עם המוקצה. וי"ל דלא הותר להוליך מוקצה למקום שירצה [ובכלל זה למוסרו לאחר] אלא כאשר עושה זאת באופן של סילוק המוקצה, דזה חשיב סיום של נטילת המוקצה שבא לידי, משא"כ בההיא דדף קמא: דאינו נוטלו כדי לסלק את המוקצה, דאדרבא, הקטן נהנה ושמח במוקצה שבידו.

נג. מ"ב סי' ש"ח סק"ג בשם המג"א ושאר אחרונים.

נד. מ"ב שם בשם הגר"א אור"ח סי' רס"ו סי"ב, דס"ל דלא הותר טלטול כשמל"א למקום שירצה אלא כשנטל את הכלי בהיתר, לצורך גופו או מקומו, ולא בנטלו באיסור. ועיין

לצורך גופן ומקומן, ויש שכתבו שדינן ככלי שמלאכתו להיתר, וטעמם נתבאר בהערה. ולשיטה זו מותר לטלטל גם לשאר צרכים, כגון שלא ינזקו או שלא יגנבו. ולהלכה כתב המשנ"ב שבמקום הדחק אפשר להקל^נ, ולכן

במילואים אות א' שהארכנו בדברי הגר"א, ובדברי החזו"א סי' מ"ט אות ח' שנחלק על המשנ"ב הנ"ל בביאור דברי הגר"א.

נה. דעת הרמ"א בס"י ש"ח ס"ד תפילין הו' כלי שמלאכתו להיתר, ומותר לטלטל גם לשאר צרכים ולא דוקא לצורך גופן ומקומן. והקשו הט"ז והמג"א דכיון דקיי"ל בס"י ל"א דאסור להניח תפילין בשבת ויו"ט א"כ יש לדון אותן ככלי שמלאכתו לאיסור. ועיין בה"ל ס"א ס"א שמביא דעת דה"ח להחמיר כהט"ז והמג"א. ועוד הביא את דברי הח"א כלל ס"ו דין ב' והפמ"ג בס"י ש"ח במ"ז ג' דמותר לטלטל כדי שלא או יגנבו, ובאר הפמ"ג דאף לדעת המג"א והט"ז יש לדחות איסור מוקצה כדי שלא יבואו התפילין לבזיון. [ועיי"ש בבה"ל שכתב דאף להסוברים דאסור להניח תפילין בשבת ויו"ט מ"מ אין זה מכריח שדינן ככלי שמלאכתו לאיסור, אלא הדבר תלוי במה יש לדון אם האיסור להניח תפילין בשבת נאמר רק במי שמכוין בהנחתן לשם מצוה אבל מי שמניחן עליו ע"מ לשומרו או למטרה אחרת אין בזה איסור, או שאסור להניחן בכל גווני, דאם אסור בכל גווני דינן ככלי שמלאכתו לאיסור, אבל אם מותר להניחן כשאין כוונתו לשם מצוה א"כ אין דינן ככלי שמלאכתו לאיסור [המקור לסברא זו נמצא בפמ"ג סי' ש"ח במ"ז סק"ג]. וסיים הבה"ל דכיון שהגר"א מיקל להניח תפילין בשבת אם עושה זאת שלא לשם למצוה א"כ לשיטתו חשיבי כלי שמלאכתו להיתר, וא"כ יש להקל בשעת הדחק. והדברים צ"ע דכיון שעיקר הנחת תפילין היא לשם מצוה, והנחה שלא לשם מצוה אינה שכיחה כלל ואין התפילין עומדות כלל לצורך זה של הנחה שלא לשם מצוה, א"כ אכתי הו' ככלי שמלאכתו לאיסור, וצ"ע. ויש שדנו לומר דהפמ"ג והבה"ל סוברים שהואיל והתפילין מיועדות להנחה ע"ג זרועו וראשו, ויש אופן שפעולה זו עצמה מותרת, כגון לנטורי נפשיה, לכן אף שעיקר שימושן של התפילין להנחה דמצוה מ"מ חשיבי מלאכתן להיתר, משום שהנחה זו מותרת כשאינה לשם מצוה, ומה דאמרינן בעלמא שאם רוב שימושן של הכלי לאיסור הו' כשמל"א היינו כאשר השימוש המועט הוא בפעולה אחרת, כגון פטיש לפצח בו אגוזים, אבל כל שימוש ההיתר הוא לאותה פעולה שעבורה מיועד הכלי לא חשיב מלאכתו לאיסור, ואינו ברור, וצ"ע. והגרש"ז אויערבאך וצ"ל בספר מנחת שלמה על מסכת ביצה דף טו. כתב דאולי י"ל דכיון שרק הנחה לשם מצוה נאסרה א"כ רק המחשבה אסורה, ואין זה בגדר כלי שמלאכתו לאיסור. ומו"ר הגר"ש שליט"א הקשה דהא כל תפקיד ושימוש התפילין הוא למצוה, וסברת הפמ"ג י"ל בזמן הגמ' שהיה שכיח שמניחין תפילין כל היום ושכיח גם בטלטולי דרכים. ובספר תו"ש סי' ש"ח סקכ"א הקשה דאם אכן הנחת תפילין אסורה בשבת א"כ יחשבו התפילין כמוקצה מחמת חסרון כיס, שהרי קפיד עליהו ומייחד להן מקום. וכתב דצ"ל דכשם שהקלו בכתבי הקדש לטלטל אף שלא לצורך כלל, כמבואר בשו"ע סי' ש"ח ס"ד, אף שבעלמא כלי שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו רק לצורך, כמבואר שם, כן הקלו בתפילין דדמו קצת לכתבי הקדש שלא יהא דינן כמוקצה מחמת ח"כ אלא ככלי

אם נפלו תפילין על הארץ והן מונחות בבזיון מותר ליטלן ולהניחן במקום שירצה^נ.

לה. אם שכח את התפילין בכיס הטלית מותר להוציאן ממנו ולהשתמש בטלית, משום שהוא בגדר טלטול לצורך מקומו, והרי זה מותר גם להסוברים שדין התפילין כדין כלי שמלאכתו לאיסור^נ.

שמלאכתו לאיסור. ועיין בספר שש"כ פ"כ הערה ל"ב שהגרש"ז אויערבאך זצ"ל כתב בזה טעמים נוספים, דכיון שמותר להניח תפילין בשבת לנטורי נפשיה, וכן אפשר להתלמד בהן דיני תפילין, לכן אין כאן הקצאה גמורה ולא הו' מוקצה מחמת ח"כ נודמי למש"כ הסמ"ג, מובא בד"מ סי' ש"ז סק"ח ובמשנ"ב שם ס"ק ס"ג, לגבי גט דל"ה מוקצה כיון שאפשר להתלמד ממנו דיני גט. והנה בגוף סברא זו שהתפילין ראויות להתלמד בהן הקשה לן הגר"ח קניבסקי שליט"א דא"כ גם בהמה לא תהא מוקצה דאפשר להתלמד בה דיני שחיטה, ומה גבול יהא לדבר, ולכא' צ"ל שהדבר תלוי במציאות עד כמה אכן החפץ עומד להתלמד בו, דגט הוא דבר שאינו מצוי כ"כ אצל בני אדם ולכן כאשר הוא מזדמן לידם דרכם לעיין בו ע"מ להתלמד, משא"כ בהמה שאין דרך כלל לעיין בה כדי ללמוד דיני שחיטה, לכן לא אמרינן שהבהמה מוכנה לשימוש זה. ומעתה אפשר דתפילין שכיח טפי לעיין בהם כאשר לומד דיני תפילין, ולכן נקט הגרש"ז א שאין הם מוקצה מחמת ח"כ, וצ"ע.

נו. תפילין המונחות בבזיון יש מקום להתיר טלטולן מחמת שני טעמים: [א]. יש לסמוך ככה"ג על שיטת הסוברים שדינן ככלי שמלאכתו להיות, וכמבואר בבה"ל סי' ל"א הנ"ל. [ב]. משום בזיון דתפילין יש לדחות איסור מוקצה, כמבואר בפמ"ג סי' ש"ח במ"ז סק"ג, וע"ע בספר שש"כ פ"כ הערה ל"ג בשם המנחת שבת בשו"ר המנחה בדין מזוזה שנפלה על הארץ שיש להתיר לטלטלה אם היא מונחת בבזיון. ובספר דינים והנהגות מהחזו"א כתב במעשה שנפלו תפילין בשבת על הארץ והתיר החזו"א להרים אותם ע"י שיחליט להשתמש במקום בו מונחות התפילין, והו"ל כטלטול כשמל"א לצורך מקומו, ועיין לעיל הערה מ"א מה שכתבנו בזה.

נז. ויש לברר אם יש לטלית ולכיס הטלית דין בסיס לכלי שמלאכתו לאיסור [לפי מה שמבואר להלן הערה שפ"ד דיש דין בסיס גם בכשמל"א], שהרי היו מערב שבת בסיס לתפילין ולטלית והתפילין חשובות לו יותר מהטלית, והנה אם רגיל בכל ערב שבת להוציא את התפילין מכיס הטלית ושכחן אין זה בסיס לדבר האסור כיון שלא הניחן שם בכוונה, וכמבואר לקמן סעיף ער"ב ואם בדרך כלל אינו רגיל להוציא את התפילין מהכיס כגון שיש לו טלית מיוחדת לשבת, ועתה התחדש לו צורך להשתמש בטלית של חול, כגון שבא להשאילה לאחרים, אזי יש לכיס הטלית דין בסיס לתפילין ואין לטלטלו אלא לצורך גופו ומקומו. ולגבי הטלית עצמה נראה שאין לה דין בסיס לדבר האסור אף אם במקרה הונחו התפילין בכיס ע"ג הטלית, דמ"מ הוי בגדר בסיס באקראי שלדעת כמה פוסקים אין בו דין בסיס כמבואר לקמן סעיף רע"ו, והכא יש לצרף את דעת הסוברים דתפילין חשיבי כלי שמלאכתו להיות, ולכן אפשר להקל לטלטל את הטלית גם שלא לצורך גופה ומקומה אלא לצורך אחר.

תיק של תפילין

לו. לענין טלטול תיק של תפילין הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים אם תפילין נחשבות כלי שמלאכתו לאיסור או כלי שמלאכתו להיתר, ולדעת הפוסקים שהתפילין נחשבות כלי שמלאכתו לאיסור גם תיק התפילין נחשב כן אף כשאין התפילין מונחות בתוכו, וכן הדין בקופסאות של התפילין^{נח}.

טלטול קדירות

בענין טלטול קדירות מבואר בפוסקים חילוק בין קדירות ריקניות לבין קדירות שיש בתוכן תבשיל, דקדירות שיש בתוכן תבשיל דינן כדין התבשיל והן מותרות בטלטול^{נט}. ולגבי קדירות ריקות מתבשיל יש חילוק בין שני סוגים: יש קדירות המשמשות רק לבישול, ולאחר הבישול מרוקנים אותן מהתבשיל, ויש קדירות המשמשות גם לאיחסון המאכלים לאחר הבישול, ויבוארו הדינים לקמן. עוד כתבו הפוסקים שקדירות שרוקנו אותן מהתבשיל ואינן נקיות דינן כגרף של רעי ומותר לסלקן ממקום שהאדם שוהה בו.

קדירות שיש בתוכן תבשיל

לז. קדירות שיש בתוכן תבשיל הרי הן טפלות לתבשיל ומותרות בטלטול^ס.

נח. כן מסתבר. ולענין כיסוי התפילין של יד המכסה רק את הקציצה נראה שגם הוא דינו ככלי שמלאכתו לאיסור, והטעם משום שאין רגילים להסירו מהתפילין והוא טפל אליהם. ואם כיסויים אלו מונחים בבזיון יש לעיין אם אפשר להקל לטלטלם כשם שהיקל הבה"ל בסי' ל' לטלטל תפילין המונחות בבזיון ולסמוך על השיטות הסוברות שדין התפילין כדין כלי שמלאכתו להיתר, שהרי גם נרתיקים אלו יש בהם קדושה ואסור להניחם בבזיון.

נט. כפי שיבואר הטעם בהערה הבאה.

ס. בגמ' שבת דף קכג. איתא מדוכה אם יש בה שום מטלטלין אותה ואם לאו אין מטלטלין אותה, ומבואר שאף שהמדוכה נידונית ככלי שמלאכתו לאיסור, מ"מ בשעה שהשום שנידוך בה נמצא בתוכה הרי היא מותרת. ונחלקו הראשונים בטעם דין זה, הרשב"א כתב וז"ל דכיון שאין זו אסורה אלא מחמת מלאכתה ועכשיו משמש היתר במלאכתו הרי מה שאסרה הוא מתירה והו"ל כקדירה המיטלטלת עם התבשיל עכ"ל. והיינו שהמדוכה נטפלת לגמרי לתבלין שנידוך בתוכה כיון שכל עיקר שמה ככלי שמלאכתו לאיסור נובע מכח התבלינים הנידוכים בתוכה, ולכן בשעה שהתבלין בתוכה היא נטפלת אליו ומותר לטלטלה כשם שמותר לטלטל את התבלין. והרא"ש בתשובה כלל כ"ב סי' ח' כתב דבדין זה של מדוכה ושום בתוכה נאמר היתר יותר כללי, דכלי שמלאכתו

ולענין מיחם חשמלי שיש בו גוף חימום והוא מלא מים עיין להלן סעיף קפ"ג והערה רמ"ו.

¹²²³⁴⁵⁶⁷אוצר החכמה

¹²²³⁴⁵⁶⁷אוצר החכמה

טלטול קדירות ריקניות

לח. לענין קדירות שאין בתוכן תבשיל יש להבחין בין כמה סוגים:

[א]. קדירות ומחבתות שמשתמשים בהן רק לבישול ואין רגילים לאחסן בהן את האוכל לאחר הבישול וגם אין רגילים ליתן בהם מאכלים שלא התבשלו בתוכם – דינן ככלי שמלאכתו לאיסור, ואין לטלטלן אלא לצורך שימוש בהן או לצורך מקומן.

[ב]. קדירות שרגילים לפעמים ליתן בהם מאכלים שלא התבשלו בתוכם נחלקו האחרונים בדין^{סא}, יש הסוברים שגם הן בגדר כלי שמלאכתו

לאיסור מותר לטלטלו על ידי כיכר או תינוק, דהיינו ע"י שמניחים עליו חפץ של היתר שאז נטפל הכלי להיתר המונח עליו, ולפ"ז מטלטלים את המדוכה אף אם אין בה שום אלא אוכל אחר או כלי המותר בטלטול נואע"פ שבעלמא לא התירו טלטול מוקצה ע"י ככר או תינוק אלא בטלטול מת, כמבואר בסי' שי"א, מ"מ בכלי שמלאכתו לאיסור כיון שיש לו תורת כלי הקלו טפיל. ולהלכה השר"ע סי' ש"ח ס"ה מעתיק את שיטת הרא"ש בלשון יש מתירים, אך המשנ"ב שם ס"ק כ"ו מביא שהרבה אחרונים הכריעו שאין להקל אלא כשיטת הרשב"א, שקולא זו דמדוכה נאמרה רק באופן שהתבלין הנידוך נמצא בתוכה, וכן בקדירה בשעה שהתבשיל נמצא בתוכה. ועיי"ש בשעה"צ ס"ק כ"ד שמביא בשם הגר"ז שבהפסד מרובה יש להקל כהרא"ש ולטלטל כשמל"א ע"י שיתנו על גביו כלי או אוכל המותרים בטלטול.

¹²²³⁴⁵⁶⁷אוצר החכמה

ולמאי דנקטינן עיקר כהרשב"א יש לעיין אם ההיתר הוא רק בתבשיל שנתבשל בקדירה זו או אף בתבשיל שנתבשל בקדירה אחרת והועבר לקדירה זו, ומסתבר להקל אם התבשיל הזה מתאים לקדירה זו. ולכאורה היה נראה לומר דאף אם התבשיל הועבר לקדירה הזו באמצע השבת הרי היא נטפלת אליו מעתה, נואף שבשול"ת הרא"ש כלל כ"ב כתב שהתבשיל בקדירה מערב שבת, נראה שדיבר בהווה, דכך מצוי טפיל שהתבשיל נתון מערב שבת, אך גם כשניתן בשבת יש להקל. אמנם בחידושים המיוחסים לר"ן כתב דמיירי דוקא באופן שהשום בתוך המדוכה מערב שבת. ופשוט שאין להקל אם יתנו בקדירה פירות שאינם מבושלים או תבשילים שאינם מתאימים כלל לקדירה זו. וראה להלן סעיף מ' מה שכתבנו בדין מכסה הקדירה.

סא. עיין בספר דה"ח הלכות מוקצה שכתב דקדירה דינה ככלי שמלאכתו לאיסור הואיל ורוב מלאכתה לבשל בה, ומשמע שהתייחס להא דרגילים ליתן בקדירה גם מאכלים שלא התבשלו בה כאחד מהדברים שהקדירה מיועדת להם, ומ"מ אסר זאת הואיל ורוב מלאכתה לאיסור, וע"ע בפמ"ג במ"ז בהקדמה לסי' ש"ח אות א' שנקט כדה"ח. והח"א כלל ס"ו ס"ג כתב דקדירה חשיבא כלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר הואיל ורגילים

לאיסור, הואיל ורוב מלאכתן לאיסור, ויש המתירים, וכתב המשנ"ב להחמיר בזה.

[ג]. וכן הדין בקדירות שרגילים ליתן במקרר ולאחסן בהן את התבשיל, ולפעמים נמשך אחסון זה כמה ימים, שגם אותן יש לדון ככלי שמלאכתו לאיסור, וראה בהערה³⁰.

תבניות אפייה

לט. תבניות אפייה דינן כדין קדירות שרגילים לאחסן בהן את המאכל לכמה ימים, וגם רגילים לפעמים ליתן בהן מיני מאפה שלא נאפו בתוכן, ולכן בזמן שאין בהן דברי מאכל דינן ככלי שמלאכתו לאיסור, ובזמן שיש בהן מיני מאפה מותרות הן בטלטול וכדלעיל סעיף ל"ז.

לענין תבניות אפייה חד פעמיות לאחר השימוש בהן ראה להלן סעיף קס"ג.

ה'תשע"ח

ה'תשע"ח

להשתמש בה גם בלי בישול [ולא באר הח"א אם כוונתו להתיר אף שרוב מלאכת הקדירה לאיסור, או דסבר ששימוש ההיתר והאיסור של הקדירה שוין], וגם בספר קיצור שו"ע סי' פ"ה ס"ח התיר קדרות משום שמלאכתן לאיסור ולהיתר, והמשנ"ב בס"ק כ' לא התייחס לקדירה ככלי שמיועד לשני שימושים אלא כתב דקדירה כל עיקרה לבישול, ורק לפעמים משתמש בה להיתר [והוא ממש כקורנס שמשתמשים בו לפעמים לאגוזים]. ועיין בה"ל שם ס"ג ד"ה קרדום שהביא את דברי הפמ"ג דכלי המיועד לשתי השתמשויות והרוב הוא לאיסור ה"ז אסור, והניח את הדברים בצ"ע, וכפי שהבאנו לעיל הערה כ"ו, אמנם במשנ"ב ס"ק י' כתב בפשיטות לאסור בכלי שרוב מלאכתו לאיסור, וציין מקורו בדברי דה"ח הנ"ל.

סב. קדירה שרגילים לאחסנה עם התבשיל שבתוכה לכמה ימים במקרר יש לעיין אם עדיין אמרינן דכל עיקר מלאכתה הוא לבישול, והאחסון הוא רק טפל לבישול, או דכיון ששימוש זה חשוב הוא הואיל ונמשך כמה ימים לכן אפשר דתיחשב הקדירה ככלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר [אף כשהיא ריקה מתבשיל, דכשהתבשיל בתוכה בודאי שריא בטלטול וכדלעיל סעיף ל"ז], ובפרט אם רגילים ליתן בקדירה גם מאכלים שלא התבשלו בתוכה כגון שמעבירים תבשיל מקדירה גדולה לקדירה קטנה ע"מ לאחסנו במקרר. ובספר חוט שני חלק ג' פרק מ"ו נקט לאסור זאת הואיל וסו"ס עיקר יעודה של הקדירה הוא לבישול ויש לדון זאת ככלי שרוב מלאכתו לאיסור, שהמשנ"ב ס"ק י' דן אותו ככשמל"א.

מכסה הקדירה

מ. דין מכסה הקדירה כדין הקדירה עצמה, שאם דינה ככלי שמלאכתו לאיסור גם המכסה נידון כן^{סג}.

קומקום חשמלי

מא. קומקום חשמלי דינו ככלי שמלאכתו לאיסור ומותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו. ובשעה שיש בתוכו מים רתוחים מותר לטלטלו גם שלא לצורך גופו ומקומו וכנ"ל סעיף ל"ז. וכל זה בקומקום שאינו דולק בשבת, אבל מיחם שגוף החימום שלו דולק בשבת הרי הוא מוקצה כמבואר להלן סעיף קפ"ג. בסיס של קומקום חשמלי נשלף דינו ככלי שמלאכתו לאיסור שאין לו שימושי היתר וכדלעיל סעיף ו'.

טלטול קדירות ביום טוב

מב. קדירות ומחבתות ושאר כלי בישול נחשבים ביום טוב כלי שמלאכתו להיתר, שהרי מותר לבשל ביום טוב, וראה הערה ס"ד.

כלים המשמשים לשתי מלאכות

שעון יד שיש בו מחשב

מג. שעון יד שיש בו מחשב מותר לטלטלו כדין כלי שמלאכתו להיתר, והטעם משום שעיקרו של הכלי הוא השעון, והמחשב הוא חלק טפל בו.

סג. כיון שהמכסה מסייע במלאכת הבישול לכן מסתבר שדינו כהקדירה עצמה, וכן משמע בפמ"ג סי' רע"ז במ"ז אות ח' לגבי דלת של פנס המיועד להדלקת נר, שכתב שדינה ככלי שמלאכתו לאיסור. ולאחר שהוסר המכסה מהקדירה מותר לטלטלו כדי לשוב ולכסותה בו, כדין טלטול לצורך גופו, וכן מותר לטלטלו לצורך מקומו. ובזמן שיש אוכל בקדירה, שנתבאר לעיל סעיף ל"ז שמותר לטלטלה עם האוכל אף שלא לצורך גופה או מקומה מותר לטלטלה עם המכסה שעליה, שגם המכסה משמש לאוכל. אמנם נראה שאף בזמן שהאוכל בתוך הקדירה אין להגביה את המכסה ממנה אלא לצורך גופו או מקומו, דכאשר מטלטל את המכסה בפ"ע ואין טלטול זה שייך לאוכל כלל לא נאמר היתר דמדוכה שנתבאר בסעיף הנ"ל.

סד. ומסתבר שגם אחר שעת הסעודה שכבר אין עומדים לבשל בהן מ"מ חשיבי כלי שמלאכתו להיתר, ולא דמי לאיזמל של מילה שלאחר המילה הוי מוקצה מחמת ח"כ [אלא אם נאמר דאין מוקצה לחצי שבת] וכמבואר להלן סעיף קי"ב, דבמילה לא שכיח

טלפון שיש בו שעון

מד. מכשיר טלפון נייד שיש בו גם שעון אין לטלטלו ולהשתמש בו כשעון מעורר משום שעיקרו הוא מכשיר הטלפון, וראה הערה סה.¹²³⁴⁵⁶⁷

אולר שיש בו מספריים

מה. אולר שיש בו מספריים מותר לטלטלו כדין כלי שמלאכתו להיתר, אבל אין לטלטל את החלק של המספריים בפני עצמו אלא כדין כלי שמלאכתו לאיסור^ס. ואם רוב חלקי האולר אסורים בשימוש הרי הוא נחשב ככלי שמלאכתו לאיסור.

כלל שיזדמן לו תינוק נוסף למולו היום ולכן כל שנעשתה המצוה לא אמרינן שהאיזמל מוכן למלאכתו, משא"כ כלי בישול, שהבישול הוא מלאכה שכיחה, עיין מג"א סי' תקכ"ו ס"ק י"ד שחילק כעין זה בין איזמל של מילה לבין כלי קבורה ביו"ט שני.
סה. עיין לעיל הערה כ"ו שהבאנו את דברי הפמ"ג והבה"ל בנידון כלי שרוב מלאכתו לאיסור, ואת דברי המשנ"ב ס"ק י' שנקט לאסור בזה. ולכאור' יש לדמות נידון טלפון שיש בו שעון לנידון הנ"ל, דאף שבחלק של הטלפון אין שום שימוש של היתר מ"מ יש בו גם שעון והכלי הוא אחד וטלטולו אחד, וממילא מסתבר דמיקרי כלי שיש לו שימושים של היתר שהוא מיועד להם, וא"כ לכאור' גם זה בכלל הנידון הנ"ל. אמנם במקרה שיש על הצג של הטלפון סימנים שונים המשתנים בשעה שמטלטלים את הטלפון ממקום למקום, לכאורה אסור לטלטלו אם קרוב לודאי שסימנים אלו ישתנו מחמת הטלטול משום חשש מלאכה. עוד נראה דמי שאינו רגיל להשתמש במכשיר זה כשעון, לגביו הוי כשאר כשמל"א, ואינו שייך לנידון של המשנ"ב הנ"ל. וכל זה לענין עיקר דינא, אך לענין מעשה אין להשתמש במכשיר זה ולטלטלו בשבת משום שזהו מעשה חול ופירצה גדולה בעיקר גדר השבת, וממו"ר הגר"ש אויערבאך שליט"א שמענו שחושש לאסור בזה מעיקר הדין, ומלבד זה הוסיף כנ"ל דיש בזה פירצה גדולה, ואם גדרו גדר על מטריה ועל אופנים וכיוצ"ב כ"ש שיש לגדור גדר במכשיר זה.

סו. שש"כ פ"כ סעיף פ"א ומקורו בספר מנחת שבת, ולכאורה הטעם דכשאוחר בידו את האולר אין הוא נוגע במספריים, ואחיזתו מתייחסת לכלי שמלאכתו להיתר, והמספריים מיטלטלים אגב זה, והוי כטלטול מן הצד, משא"כ כשמטלטל את המספריים עצמם. אמנם נראה שאין היתר להחזיק צרור מפתחות אשר יש בו מפתח אחד שהוא מוקצה, משום שבזה דיינינן כל מפתח ככלי בפני עצמו וה"ז כמחזיק בידו כלים נפרדים אשר אחד מהם מוקצה [ועיין לקמן סעיף שיי"א בדין טלטול צרור מפתחות], משא"כ אולר שאף כאשר מוציאים ממנו את החלק האסור אין צורתו הכללית משתנית, ולכן אפשר לראותו כמין קופסה שיש בתוכה חפצי היתר וחפץ מוקצה דמותר לאחוז בקופסה ולטלטל הכל [כשאנו יכול לנער את האיסור מהקופסה] וכדין כלכלה שיש בה פירות ואבן בגמ' דף קמב. ולקמן סעיף רפ"ו, ונראה עוד שאולר שרוב חלקיו אסורים נידון על שם רובו ודינו ככשמל"א.